

Omówienie nadesłanych książek

LITURGIA

BASADONNA Giorgio, SANTARELLI Giuseppe, *Litania loretańska*, wstęp abp P. MACCHI, przekł. [z wł.] A. Dudzińska-Facca, Warszawa: „Verbinum” 1999 — 179 s.

Część pierwsza publikacji (Santarelli G., *Litania loretańska w historii i sztuce*, s. 9–51) to szczegółowe opracowanie początków i kształtowania się *Litanii loretańskiej*, część druga (Basadonna G., *Komentarz do inwokacji Litanii loretańskiej*, s. 53–169) jest analizą kolejnych inwokacji tej litanii.

Ciemna jutrznia. Jutrznia i godziny czytań na Wielki Czwartek, Piątek i Sobotę, oprac. ks. Z. PŁUSKA SCJ, wprov. ks. E. ZIEMANN SCJ, Kraków: Wydaw. Księży Sercanów „SCJ” 1998 — 95 s.

Publikacja zawiera teksty wraz z melodiami hymnów, antyfon i psalmów przeznaczonych do sprawowania porannego Oficjum (Wezwanie, Godzina Czytań i Jutrznia) Wielkiego Czwartku, Piątku i Soboty. Na końcu książki zamieszczono hasło: „Ciemna jutrznia”, zaczerpnięte z *Encyklopedii Katolickiej* (t. III, Lublin 1989, s. 467).

DURAK Adam SDB, *Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Analiza hermeneutyczna tekstów celebracji*, Kraków: „Poligrafia Salezjańska” 1999 — 233, [1] s.

Praca składa się z pięciu rozdziałów: *Rys historyczny powstania i rozwoju uroczystości „Corpus Domini”*; *Analiza liturgiczna tekstów biblijnych formularza mszalnego (Cykl A–C)*; *Analiza tekstów eucharystycznych formularza mszalnego*; *Procesja eucharystyczna uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa*; *Duszpasterski wymiar celebracji uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa*.

EKERT Helmut, Ks. Stanisław Stephan (1867–1926) jako pionier ruchu liturgicznego na Śląsku, przedm. ks. H. J. SOBECZKO, Opole: Druk. Wydaw. Św. Krzyża 1999 — 194 s. (Opolska Biblioteka Teologiczna 32).

Rozprawa została podzielona na cztery rozdziały. W pierwszym (*Formacja teologiczna i formy aktywności pastoralnej ks. Stanisława Stephana*) ukazano życie i działalność ks. Stephana, jego środowisko rodzinne, formację intelektualno-duchową, parafialną działalność duszpasterską, pracę w Hospicjum św. Leona w Berlinie, pracę redakcyjną w czasopiśmie „Gazeta Katolicka” i działalność polityczno-społeczną wśród robotników na Śląsku. Dorobek pisarski oraz działalność edytorska ukazana została w drugim rozdziale zatytułowanym: *Dorobek pisarski i działalność formacyjno-wydawnicza ks. Stanisława Stephana* (Prace związane z tłumaczeniem tekstów liturgii rzymskiej; Organizowanie liturgicznych kursów i publikowanie materiałów formacyjnych; Wydawanie pomocy duszpasterskich do czynnego uczestnictwa w liturgii; Założenie Wydawnictwa Liturgicznego w Leśnej; Działalność liturgiczna ks. Stephana w ocenie współczesnych mu liturgistów). W trzecim rozdziale (*Założenia teologiczne liturgicznej twórczości pisarskiej ks. Stanisława Stephana*) Autor omawia teologiczne założenia pisarskiej działalności ks. Stephana: Ofertoryjne i chryzologiczne rozumienie liturgii; Eklezjalny wymiar liturgii; Znaczenie języka w liturgii; Chryzocentryzm roku liturgicznego; Eucharystia źródłem odnowy życia chrześcijańskiego; Rola modlitwy brewiarzowej w życiu religijnym. Czwarty rozdział (*Liturgiczna koncepcja duszpasterstwa parafialnego ks. Stanisława Stephana*) poświęcony jest liturgicznemu modelowi duszpasterstwa parafialnego ks. Stephana, a więc postulowanej przez niego i realizowanej na różne sposoby formacji liturgicznej duchowieństwa, przewyciężaniu błędnych poglądów i przyzwyczajzeń w duszpasterstwie liturgicznym, sposobom aktywizacji wiernych w sprawo-

waniu liturgii parafialnej oraz wpływowi duszpasterstwa liturgicznego na odnowę życia chrześcijańskiego i pogłębianie więzi wspólnoty parafialnej.

ENARD Albert OP, *Różaniec. Modlić się z Maryją*, wpraw. abp P. PLATEAU, przekł. [z fr.] J. Grosfeld, Warszawa: Wydaw. Księży Marianów 1999 — 247, [1] s.

Obszerna monografia dotycząca modlitwy różańcowej. Praca składa się z sześciu rozdziałów i epilogu: *W świetle historii: spojrzenie na kilka wieków modlitwy; Tajemnica modlitwy w Psalterzu Maryi; Modlitwa Maryi; Modlitwa maryjna — tajemnica świętych obcowania; Drabina Jakubowa. Duchowa technika modlitwy kontemplacyjnej; W sercu modlitwy Kościoła: ponowne odczytanie historii. O odnowę modlitwy maryjnej; Epilog: Ikona Maryi Panny i świętego Dominika.*

GARNEAU Jean-Yves, *Bóg Ojciec «który jest w niebie». 10 nabożeństw*, przekł. [z fr.] A. Ciosek, Warszawa: Wydaw. Księży Marianów 1999 — 151, [1] s.

Praca zawiera propozycje dziesięciu nabożeństw (*Jego imię jest „Ojciec”*; *Jest również naszym Ojcem; Ojciec wszechmogący; Ojciec, który żywi; Ojciec, który przebacza; Ojciec rozpoznany w Synu; Ojciec, którego się prosi; Pełnić wolę Ojca; Mówić „Ojciec nasz”*; *Dziękować Ojcu*). Przed tekstami nabożeństw zamieszczono wskazówki praktyczne.

GÓRZYŃSKI Józef, *Matka Boża w misterium paschalnym. W świetle formularzy Okresu Paschalnego „Collectio Missarum de Beata Maria Virgine”*, przedm. A. DURAK SDB, Warszawa: Wydaw. Archidiecezji Warszawskiej 1999 — 312 s.

Celem pracy „jest wskazanie, na podstawie lektur biblijnych i tekstów eucharystycznych formularzy paschalnych *Collectio*, jak tajemnica Matki Bożej włączona jest w misterium paschalne Chrystusa. Chodzi z jednej strony o podkreślenie, że Maryję należy widzieć nie tylko w relacji do tajemnicy Wcielenia, lecz także jako uczestniczącą w misterium paschalnym, czyli centralnym wydarzeniu odkupienia. Z drugiej strony, poprzez dążenie do zrozumienia związku Maryi z misterium paschalnym, lepiej rozpoznać fundament obecności Maryi w liturgii” (s. 38). Na pracę składa się wstęp, pięć rozdziałów i zakończenie. Kolejne rozdziały zostały zatytułowane: *Perspektywa historyczno-liturgiczna „Collectio Missarum de Beata Maria Virgine” i jej eucharystii paschalnej; Prezentacja tekstów eucharystycznych formularzy paschalnych i ich kontekst źródłowy; Eucharystia formularzy paschalnych „Collectio Missarum de Beata Maria Virgine”*; *Analiza lektur biblijnych studiowanych formularzy; Dynamiczna obecność Matki Bożej w Misterium paschalnym Chrystusa w świetle analizowanych tekstów.*

HAJDUK Andrzej SJ, *Katecheza i liturgia*, słowo wstępne Z. MAREK SJ, Kraków: Wydaw. WAM 1999 — 110 s. (Biblioteka Horyzontów Wiary).

Książka ukazuje związki pomiędzy liturgią a katechezą; wskazuje na rolę słowa Bożego i przybliża jego rolę w celebracji liturgicznej. Praca składa się z czterech rozdziałów: *Słowo Boże i Kościół (Słowo Boże w Kościele; Słowo Boże uzdalnia do udziału w misji Chrystusa; Celebrycja liturgiczna szczytem głoszenia słowa Boże-*

go), *Liturgia i katecheza (Pojęcie i podmiot liturgii; Pojęcie i podmiot katechezy; Katecheza i liturgia; Liturgia określa zadania katechezy; Liturgia źródłem treści katechezy)*, *Katecheza i sakramenty Kościoła (Katecheza i celebrowanie sakramentów; Wypełnianie misji ludu Bożego)*, *Odpowiedzialni za katechezę Kościoła (Przyjmujący sakrament chrztu odpowiedzialni za katechezę; Przyjmujący sakrament kapłaństwa odpowiedzialni za katechezę; Przyjmujący sakrament małżeństwa odpowiedzialni za katechezę)*.

KRZEMIŃSKI Józef SJ, *Vademecum misjonarza rekolekcyjnego*, Kraków: Wydaw. WAM 1998 — 304 s.

We wprowadzeniu do poradnika Autor omawia rodzaje pracy kaznodziejskiej. Zasadniczą część pracy składa się z siedmiu części i uzupełnienia: *Misje intronizacyjne; Nabożeństwa misyjne (Błogosławieństwo matek brzemiennych i niemowląt; Nabożeństwo za zmarłych; Spotkanie z chorymi; Nabożeństwo prześlągalne; Odnowienie ślubów małżeńskich; Nabożeństwo intronizacyjne dla dzieci szkolnych; Nabożeństwo poświęcenia parafii Najświętszemu Sercu Jezusowemu; Nabożeństwo Maryjne — dwie wersje; Nabożeństwo Krzyża Misyjnego; Błogosławieństwo na zakończenie misji)*, *Renowacja misji (Odnowienie poświęcenia się Najświętszemu Sercu Jezusa i nabożeństwo błogosławienia rodzin; Nabożeństwo dla kierowców i poświęcenie pojazdów; Zakładanie lub reaktywowanie Apostolstwa Modlitwy; Akcja charytatywna)*, *Misje nawiedzenia, Misje ewangelizacyjne, Rekolekcje (Rekolekcje o Miłosierdziu Bożym; Nabożeństwo pokutne jako przygotowanie do spowiedzi św.; Nabożeństwo trzeźwościowe; Nabożeństwo powołaniowe)*, *Błogosławieństwa i poświęcenia*. W uzupełnieniach: *Misje ludowe w dzisiejszej Polsce; Porady medyczne*.

KUNZLER Michael, *Liturgia Kościoła*, przekł. [z niem.] i oprac. L. BALTER SAC, Poznań: „Pallottinum” 1999 — 752, [1] s. (Amateca. Podręczniki Teologii Katolickiej. T. 10).

Dziesiąty tom serii podręczników *Amateca* ma wprowadzić studentów teologii w historię, obecny kształt oraz teologiczną systematykę liturgii Kościoła. Całość zagadnienia Autor ujął w sześciu rozbudowanych częściach: Cz. 1: „*Katabasis*”: *zstępowanie Boga ku człowiekowi („Teologiczny zwrot” w liturgice?; Problematyczność pojęcia „kultu”, czyli: po co Służba Boża?; Liturgia — dzieło Boga i służba Boża [na rzecz] wielu; Widzialny świat jako założenie i przesłanka liturgii; Starotestamentalna katabasis: Boży dar [dla] wspólnoty, Liturgia najwyższego kapłana Chrystusa; Duch, który „doprowadza do pełnej świętości” [4-ta Modlitwa Eucharystyczna]; Kościół jako miejsce i wydarzenie obdarowania; „Anamnesis”: katabasis Boga w czasie; „Theosis” — przeobstwienie człowieka i świata jako cel Bożej katabasis)*; Cz. 2: „*Anabasis*”: *wznoszenie się człowieka ku Bogu („Anabasis” i jej widzialne oblicze; Liturgia a kultura; Liturgika i jej historia; Ciało człowieka jako narzędzie czynności liturgicznych; Język w liturgii; Śpiew i muzyka w służbie Bożej; Ubiór liturgiczny, Rzecz: materialne przedmioty jako anabatyczne środki wyrazu;*

Przestrzeń liturgiczna; Kościół — wspólnota jako rzeczywistość anabatyczna); Cz. 3: *Sprawowanie Eucharystii (Sakrament Sakramentów; Z dziejów sprawowania Eucharystii; Różne formy sprawowania Mszy świętej; Część wstępna Mszy świętej; Liturgia Słowa; Przygotowanie darów; Modlitwa Eucharystyczna; Komunijna część Mszy świętej)*; Cz. 4: *Sprawowanie sakramentów Kościoła (Sakramenty jako takie i ich odniesienie do Eucharystii jako sakramentu podstawowego; Sakramenty wtajemniczenia; Eucharystia jako sakrament poza Mszą świętą; Sakrament pokuty; Namaszczenie chorych; Sakrament święceń; Sakrament małżeństwa; Inne sakramentalne czynności Kościoła)*; Cz. 5: *Uświęcenie czasu 1: Liturgia Verbi — Liturgia Godzin (Uświęcenie czasu; Historyczny rozwój Liturgii Godzin; Odnowiona Liturgia Godzin i jej elementy; Liturgia Godzin w Kościołach Wschodu i Reformacji; Nabożeństwa)*; Cz. 6: *Uświęcenie czasu 2: Liturgia Roku Pańskiego (Rok liturgiczny: coroczne świętowanie zbawczych tajemnic Chrystusa; Niedziela jako Pascha tygodniowa, chrześcijański tydzień, dni kwartalne; Okres wielkanocny; Okres Bożego Narodzenia; Święta Pańskie w roku kościelnym; Święta maryjne i świętych)*.

Lektor w parafii, oprac. A. BUBICZ, W. PEČHERZEWSKI, Lublin: „Polihymnia” 1999 — 170, [1] s.

Praca przeznaczona jest przede wszystkim dla kandydatów na lektorów; może jednak służyć pomocą także duszpasterzom. Zawiera podstawowe wiadomości teoretyczne i praktyczne. Jej treść została zaczerpnięta z ogólnie dostępnych podręczników liturgiki. Materiał uporządkowany został w 13 cyklach tematycznych wprowadzających systematycznie kandydata w poszczególne dziedziny wiedzy liturgicznej, co pozwala duszpasterzowi na swobodne przeprowadzenie kolejnych spotkań.

LUSTIGER Jean-Marie kard., *Msza*, przekł. [z fr.] M. Rostworowska-Książek, [wznów.], Kraków: Wydaw. WAM 1998 — 163, [1] s. (Poprzednie wyd.: Kraków 1993).

Książka kardynała Lustigera składa się z czterech części: *Zanim msza się rozpocznie (Pójść na Mszę świętą; Związek z tym, co Jezus uczynił); Obrzędy wstępne (Świątynia. Śpiew na wejście. Rola kapłana; Zgromadzeni w imię Chrystusa; Uznać się za grzesznika; Chwała na wysokości Bogu i modlitwa zgromadzenia), Liturgia słowa (Symfonia Słowa Bożego; Odpowiedź Kościoła na Słowo Boże), Liturgia eucharystyczna (Czas ofiarowania; Modlitwa eucharystyczna; Ofiara dziękczynienia; To czyńcie na Moją pamiątkę; Duch Święty i Ciało Chrystusa; Komunia święta i pokój Chrystusa)*.

NOWAK Jacek SAC: *Apostolski wymiar liturgii. Studium teologiczno-liturgiczne w świetle konstytucji „Sacrosanctum Concilium”*, Poznań: „Pallottinum” 1999 — 203, [1] s.

Opracowanie stanowi próbę odpowiedzi na pytania: czym jest liturgia w posłanictwie historii zbawienia? Jakie treści apostołskie niosą jej przepisy, a więc teksty,

znak, symbol, przestrzeń, czas? Jakie czynniki decydują dzisiaj o tym, iż liturgia staje się narzędziem apostołstwa? (s. 4 okł.). Zagadnienia te zostały przedstawione w czterech rozdziałach: *Liturgia kontynuacją posłannictwa zbawczego (Kulturowo-apostołski wymiar dziejów Starego Testamentu; Posłannictwo Jezusa Chrystusa; Przekazanie posłannictwa Mistycznemu Ciału Chrystusa); Przenikanie katabasis i anabasis w człowieku (Podmiotowość ontyczna osoby podstawą apostołstwa w liturgii; Pneumatohagijno-foryczny charakter niepowtarzalnych sakramentów; Misteria w liturgii); Ewokacyjność apostołska języka liturgicznego (Język foniczny; Język ikoniczny; Mistagogia przestrzeni liturgicznej; Czas jako oddziaływanie sacrum na profanum); Czynniki mające wpływ na apostołski rys liturgii (Inkulturacja liturgii; Ars celebrandi; Nabożeństwa ludu chrześcijańskiego; Formacja liturgiczno-apostołska).*

PETRYK Piotr, *Ku wspólnocie życia i miłości*, przedm. J. J. KOPEĆ CP, Lublin: Red. Wydaw. KUL 1998 — 318 s.

Praca ma odpowiedzieć na pytanie: jaka jest recepcja odnowionego modelu sakramentu małżeństwa i rodziny przez nupturientów w Lublinie, dokonująca się poprzez obecny sposób przygotowania do tego sakramentu? Ma także ukazać skuteczność przygotowania bezpośredniego do małżeństwa w dwóch modelach tej formacji realizowanych w Lublinie i wytyczyć kierunki formacji do małżeństwa na przyszłość (s. 29). Tak postawione zadanie przedstawił Autor w sześciu rozdziałach: *Organizacja badań i charakterystyka ankietowanych nupturientów; Organizacja przygotowania do małżeństwa; Teologia małżeństwa w formacji nupturientów; Teologia rodziny w formacji nupturientów; Mistagogia liturgiczna w przygotowaniu nupturientów; Ewangelizacyjny i formacyjny walor przygotowania do sakramentu małżeństwa.*

PYTEL Jan Kanty, *Słowo Boże nie jest związane. Uroczystości, święta, dni okolicznościowe*, Poznań: „Pallottinum” 1998 — 332, [1] s.

Zawarte w książce teksty, przeznaczone na uroczystości, święta i dni okolicznościowe, składają się z: wprowadzenia (wyjaśnienia) w tajemnicę uroczystości i święta, komentarza biblijnego do czytań, medytacji (homilii, kazania) i modlitwy powszechnej dostosowanej do myśli liturgicznej.

RATZINGER Joseph kard., *Nowa pieśń dla Pana. Wiara w Chrystusa a liturgia dzisiaj*, przekł. [z niem.] J. Zychowicz, Kraków: „Znak” 1999 — 279, [1] s.

Książka kard. J. Ratzingera, która winna stać się obowiązkową lekturą zarówno liturgistów, jak i muzyków kościelnych, składa się z dwóch części. Pierwsza, stanowiąca punkt wyjścia dla rozważań wokół teologii liturgii, poświęcona jest Jezusowi Chrystusowi, który jest centrum wiary i źródłem naszej nadziei. Część druga, która stanowi zasadniczą część książki, wychodzi od zagadnień omawiających związek pomiędzy liturgią a chrystologią (*Zmartwychwstanie jako podstawa chrześcijańskiej liturgii. O znaczeniu niedzieli dla modlitwy i życia chrześcijan; Chwała i uwielbie-*

nie. „Zbudowany z żywych kamieni” *Dom Boży i chrześcijański sposób oddawania czci Bogu*). Kolejne partie publikacji poświęcone są muzyce kościelnej i jej miejscu w liturgii („*Śpiewajcie Bogu pięknie*” *Co o muzyce kościelnej mówi Biblia; Obraz świata i człowieka w liturgii i jego wyraz w muzyce kościelnej*; „*Będę Ci śpiewał wobec aniołów*” *Tradycja rzymska a reforma liturgii*). Część tę uzupełnia rozmowa przeprowadzona z kard. Ratzingerem przez F. Greinera dotycząca nawrócenia i pokuty oraz posługi kapłańskiej w Kościele.

SOBECZKO Helmut Jan, *Zgromadzeni w imię Pana. Teologia znaku zgromadzenia liturgicznego*, Opole: Druk. Wydaw. Św. Krzyża 1999 — 244 s. (Opolska Biblioteka Teologiczna 33).

Autor zajmuje się w prezentowanej publikacji przede wszystkim treścią teologiczną znaku zgromadzenia liturgicznego, a także wypływającymi z tego konsekwencjami liturgiczno-pastoralnymi. Całość zagadnienia ujęta została w pięciu rozdziałach: *Znak w liturgii* (Znak w naukowej refleksji semiologicznej; Teologiczna interpretacja znaku w liturgii; Posoborowa odnowa znaku liturgicznego); *Podstawy biblijne i patrystyczne zgromadzenia liturgicznego* (*Idea zgromadzenia liturgicznego w Starym Testamencie i w judaizmie; Zgromadzenia liturgiczne w Nowym Testamencie; Niedzielne zgromadzenie liturgiczne w najstarszych przekazach pozabiblijnych i patrystycznych*); *Sakramentalność zgromadzenia liturgicznego* (*Pojęcie „misterium” i „sacramentum”; Sakramentalny charakter Chrystusa i Kościoła; Zgromadzenie liturgiczne sakramentem Chrystusa–Kościoła; Obecność Chrystusa w zgromadzeniu liturgicznym; Istotne elementy sakramentalności zgromadzenia liturgicznego; Zgromadzenie liturgiczne podmiotem liturgii*); *Struktura hierarchiczna i podział funkcji w zgromadzeniu liturgicznym* (*Struktura zgromadzenia liturgicznego; Posługi wynikające z sakramentu święceń; Posługi wynikające z ustanowienia; Posługi zlecone «czasowo wykonywane»; Prawa i obowiązki wiernych w zgromadzeniu*); *Miejsce zgromadzenia liturgicznego* („*Domus ecclesiae*” — *miejscem zgromadzeń liturgicznych w okresie przedkonstantyńskim; Teologia świątyni według „Obrzędu poświęcenia kościoła i ołtarza”; Przestrzeń sakralna i jej wystrój; Architektura i sztuka sakralna w służbie zgromadzenia liturgicznego*).

USIĄDEK Jan, SIERADZKI Andrzej, *Rok liturgiczny w rodzinie. Tradycja i obrzędy*, Olsztyn: Warmińskie Wydaw. Diecezjalne 1998 — 248 s.

Książka ma pomóc rodzinom katolickim w pogłębianiu i pełniejszym przeżywaniu roku liturgicznego. Składa się z następujących części: *Tabela świąt ruchomych 1992–2010; Rok kościelny w liturgii rodzinnej; Uroczystości kościelne i świeckie; Uroczystości rodzinne; Liturgia domowa*. W Aneksie zamieszczono: *Wybrane modlitwy i Obietnice Boże; Wykaz odpustów Kościoła katolickiego*.

WALCZAK Roman, *Świątynia chrześcijańska i jej wystrój w świetle soborowych i posoborowych dokumentów Kościoła*, Kalwaria Zebrzydowska: „Calvarianum” 1999 — 111 s.

„Sprawowanie liturgii potrzebuje przestrzeni i czasu, potrzebuje miejsca, w którym mogłaby być sprawowana — potrzebuje więc świątyni, stanowiącej przestrzeń dla celebracji liturgicznej. Świątynia jest więc wznoszona nie tyle dla Boga ile raczej dla człowieka” (s. 19). Autor publikacji uważa także, że: „pogłębiona refleksja teologiczna, ukazanie głębokiej symboliki i znaczenia świątyni, jej wystroju, jest niezbędna, by sprawowana tam liturgia była dla wiernych głębokim przeżyciem, by stała się centrum życia chrześcijańskiego, by zewnętrzne, architektoniczno-przestrzenne formy świątyni służyły i pomagały wiernym w spotkaniu z Chrystusem przychodzącym podczas każdej liturgii” (s. 20). Tym zagadnieniom poświęcona jest prezentowana publikacja. Pierwszy rozdział pracy poświęcony został pochodzeniu i symbolice świątyni (*Starotestamentalny obraz świątyni; Teologiczna symbolika świątyni; Kosmologiczna symbolika świątyni*), drugi dotyczy przestrzeni celebracji mszalnej (*Miejsce przewodniczenia; Miejsce głoszenia słowa Bożego; Ołtarz*), trzeci natomiast omawia przestrzeń celebracji pozamszalnej (*Miejsce udzielania sakramentu chrztu św.; Miejsce sprawowania sakramentu pokuty; Miejsce przechowywania Najświętszego Sakramentu*).

MUZYKA

Affetti musicologici. Księga pamiątkowa z afektem ofiarowana profesorowi Zygmuntowi Marianowi Szweykowskiemu w 70. rocznicę urodzin. red. P. POŹNIAK, Kraków: Musica Iagellonica 1999 — 547 s.

Ofiarowana prof. dr hab. Z.M. Szweykowskiemu — jednemu z najwybitniejszych w Polsce znawców dawnej muzyki — księga pamiątkowa zawiera artykuły ponad 40 autorów, które zgrupowane zostały w następujące kręgi tematyczne: Renesans; Barok; Klasycyzm; Chopin; Na przełomie wieków; Muzyka, muzykologia i antropologia muzyki w XX wieku. Religijnej kultury muzycznej dotyczą m.in. następujące artykuły: WIECZOREK Ryszard, *Missa anonimowa — śląska msza parodia?*; KUBIENIEC Jakub, *Jerzy Liban i hebrajskie lamentacje*; CZEPIEL Tomasz, *The Missa Paschalis of Marcin Leopolda: The Re-discovery of the Bassus Part*; PADOAN Maurizio, „*Col rimbombo della musica e con indicibil divotione e numero d'uomini*”: *Ła Settimana Santa nel Nord Italia nel primo Barocco*; PATALAS Aleksandra, *Utwory concertato w twórczości G.F. Aneria*; PRZYBYSZEWSKA-JARMIŃSKA Barbara, *Monodia w polichóralności. Proza „Victimae paschali laudes” w realizacji Marcina Mielczewskiego*; TRILUPAITIENE Jurate, *Rękopis Sapienhów — obraz muzyki barokowej w środowisku wileńskich bernardynów w XVII wieku*; PRZEREMBSKA Violetta, *Mutacje stylistyczne i ich konsekwencje formalne w polskich XVIII-wiecznych opracowaniach Canticum Beatae Mariae Virginis*; ROSTWO-SUSKI Piotr, *Zapóżyczenia z „Te Deum” F.A. Uria w twórczości Händla*; JASIŃSKI Tomasz, *Słowo polifonią doskonałą wypowiedziane: „Wahrlich, dieser ist Gottes Sohn gewesen” O Bachu „aksjologicznym”*; PRZYBYLSKI Tade-

usz, *Z dziejów prób odnowy muzyki kościelnej w Krakowie w II połowie XIX wieku*; MROWIEC Karol, *Recepcja obcych melodii pieśni maryjnych w polskich śpiewnikach kościelnych XIX i XX wieku*; BARTKOWSKI Bolesław, *Z badań hymnologicznych w Polsce*.

Cantate. Śpiewnik seminaryjny, wyd. III poprawione i poszerzone, oprac. ks. A. ZAJĄC, ks. S. GARNCZARSKI, Tarnów: Wydaw. Diecezji Tarnowskiej „Biblios” 1999 — 354 s.

Publikacja ta stanowi rozbudowaną wersję poprzedniego wydania, o którym ks. A. Zając pisał we *Wprowadzeniu*: „Śpiewnik *Cantate* stanowi próbę wyjścia naprzeciw potrzebom liturgii sprawowanej w Seminarium Duchownym w Tarnowie. Jego założeniem jest uzupełnienie repertuaru o te śpiewy, których nie zawierają inne, używane przez alumnów śpiewniki. Śpiewnik składa się z dwóch części: część pierwsza zawiera *Śpiewy w języku polskim*, część druga — *Śpiewy łacińskie*. Część pierwsza śpiewnika podzielona jest na cztery grupy: *Śpiewy mszalne*, *Śpiewy wielkiego tygodnia*, *Nabożeństwa i nowenny* oraz *Pieśni*” (s. 1). W sumie w omawianym śpiewniku zamieszczono 369 śpiewów (241 numerów).

Kanony. Antologia, oprac. i wstęp W. SOŁTYSIK, Warszawa: Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne 1998 — 223, [1] s.

Publikacja ta, poprzedzona szkicem na temat formy i techniki kanonu, zawiera 235 kanonów przeznaczonych na 2–8 głosów wokalnych. Autor zebrał tu utwory do tekstów religijnych i świeckich pochodzące z różnych epok, od najstarszego (poł. XIII w.) znanego kanonu angielskiego *Summer is icumen in*, poprzez dzieła twórców kolejnych epok historii muzyki: średniowiecza (np. G. de Machaut, O. von Wolkenstein), renesansu (np. Josquin des Pres, G.P. da Palestrina, W. Byrd, A. Gumpelzhaimer), baroku (np. D. Buxtehude, A. Caldara, G.Ph. Telemann, W. Boyce, H. Purcell), klasycyzmu (np. J. Haydn, W.A. Mozart i L. van Beethoven), romantyzmu (np. F. Schubert, L. Cherubini, J. Brahms), aż po kompozytorów XX-wiecznych (np. A. Schönberg, P. Hindemith, C. Orff, B. Britten). Istotną część antologii stanowią kompozycje twórców polskich, takich jak: A. Chlondowski, J. Elsner, K. Hławiczka, A. Koszewski, S. Moniuszko (reprezentowany najliczniej spośród wszystkich twórców — 18 kanonów), S. Niewiadomski, F. Nowowiejski, J. Rafalski, F.I. Rączka, W. Rzepko, J. Wasowski, czy wreszcie sam autor zbioru — W. Sołtysik.

Cenną wartością są tłumaczenia wszystkich obcych tekstów na język polski, podane obok oryginalnej wersji językowej. W przejrzystym sporządzonym spisie treści (według alfabetycznej kolejności nazwisk kompozytorów) podana jest zawsze liczba głosów oraz stopień trudności (w skali 3-stopniowej). Na końcu natomiast zamieszczono alfabetyczny indeks tytułów i *incipitów* (zawsze z podaniem kompozytora i odpowiedniego numeru) oraz indeks autorów słów i tłumaczeń z podziałem na autorów zagranicznych i polskich.

KILAR Wojciech, *Agnus Dei na chór mieszany a cappella (1997)*, Kraków: Wydaw. Karmelitów Bosych 1999 — 8, [3] s.

Powstałe w 1997 r. chóralne *Agnus Dei* W. Kilara — ednego z najwybitniejszych polskich kompozytorów 2 poł. XX w., opublikowane zostało w serii wydawnictw polskiej muzyki religijnej dla uczczenia kanonizacji św. Jadwigi Królowej w sześćsetną rocznicę jej śmierci.

MONIUSZKO Stanisław, *Offertorium D-dur na chór mieszany a cappella*, oprac. J. BERWALDT, Kraków: Wydaw. Karmelitów Bosych 1999 — 11, [1] s.

Kolejny zeszyt serii wydawnictw polskiej muzyki religijnej dla uczczenia kanonizacji św. Jadwigi Królowej w sześćsetną rocznicę jej śmierci zawiera chóralne *Offertorium D-dur* skomponowane przez S. Moniuszkę do polskiego tekstu A. Fe-lińskiego *Wysłuchaj, Boże, ludu głos*. Wydanie to uzupełnia krótka nota o kompozytorze oraz komentarz rewizyjny do publikowanego utworu.

Pieśni Maryjne wielogłosowe z towarzyszeniem organów, zebrał ks. M. ŻUK SDB, wstęp ks. Z. MALINOWSKI, Płock: Wydaw. „Hejnał” 1998 — 300 s.

Zbiór zawiera 129 pieśni maryjnych (6 tekstów posiada 2 lub 3 melodie, natomiast 1 pieśń występuje w dwóch różnych opracowaniach) przeznaczonych w większości na dwa głosy wokalne (równe bądź mieszane) z towarzyszeniem organów. Część pieśni występuje natomiast w formie jednogłosowej z organami. Zebrano tu przede wszystkim oryginalne kompozycje, m.in. takich autorów, jak: E. Brańka, A. Chlondowski, W. Kądziała, M. Krawczyk, J. Maklakiewicz, Z. Malinowski, I. Mański, F. Nowowiejski, S. Ormiński, J. Żukowski i in. Obok nich zamieszczono opracowania znanych pieśni i piosenek religijnych.

PRZYBYSZEWSKA-JARMIŃSKA Barbara, *Kasper Förster junior. Tekst i muzyka w dialogach biblijnych*. Warszawa: Instytut Sztuki PAN 1997 — 275, [2] s.

Praca przybliży postać zapomnianego kompozytora barokowego, gdańszczanina K. Förstera jun. (1616–73), wykształconego we Włoszech (m.in. uczeń G. Carissimiego w rzymskim Collegio Germanico), członka kapeli warszawskiego dworu królewskiego Władysława IV i Jana Kazimierza, kapelmistrza duńskiego zespołu królewskiego w Kopenhadze oraz kapeli kościoła mariackiego w Gdańsku, działającego nadto w Hamburgu i Dreźnie. Muzyk ten był już znany za życia, o czym świadczy chociażby jego wszechstronna działalność w różnych ośrodkach muzycznych, a potwierdzają ówczesni autorzy, jak A. Jarzębski czy J. Mattheson.

Spśród zachowanych około 50 kompozycji Autorka analizuje szczegółowo, stanowiący swoistego rodzaju ewenement w muzyce europejskiej tamtego okresu, zbiór sześciu dialogów biblijnych z tekstem łacińskim. Forma ta, popularna szczególnie w XVII stuleciu, była — jak pisze Autorka we *Wstępie* — „gatunkiem niesceniczej muzyki dramatycznej, w której podawany mową niezależną tekst wykonywali realizujący konkretne role soliści, ansamble i chóry z towarzyszeniem basso

continuo lub także szerszego zespołu instrumentalnego. Tematykę dialogów stanowiły najczęściej wątki zaczerpnięte w Biblii, przy czym tekst biblijny przejmowano w wersji oryginalnej, z drobnymi zmianami (np. skrótami), parafrazami, a nawet wstawkami poetyckimi pochodzącymi z inwencji niemal nigdy nie znanych z nazwiska twórców podstawy literackiej; nie jest wykluczone, że w wielu przypadkach byli nimi sami kompozytorzy” (s. 7).

Förster jest autorem następujących dialogów biblijnych: *Ah peccatores graves; Congregantes Philistei; Et cum ingressus esset Jesu; Quid faciam misera; Vanitas vanitatum; Viri Israelite audite*. W *Aneksie* zamieszczono oryginalne teksty omawianych dialogów wraz z konkordancjami biblijnymi oraz tłumaczeniami na język polski.

SURZYŃSKI Mieczysław, *Rok w pieśni kościelnej. Preludia organowe op. 42*, z. 1–5, wstęp ks. T. PRZYBYLSKI, Kraków: Wydaw. Karmelitów Bosych 1999 — 32; 54; 32; 38; 39 s.

Długo oczekiwane przez środowisko organistowskie wznowienie preludium organowych Mieczysława Surzyńskiego (1866–1924) opartych na melodiach polskich pieśni kościelnych. Twórca ten, nazywany — jak czytamy we wstępie autorstwa ks. T. Przybylskiego — „ojcem współczesnej organistyki polskiej” oraz „wskrzesicielem polskiej muzyki kościelnej” odbył studia muzyczne w konserwatoriach Berlina i Lipska oraz w słynnej ratybońskiej Szkole Muzyki Kościelnej. Działał jako koncertujący organista, dyrygent chórów, pedagog (prowadził klasę organów i kontrapunktu w Instytucie Muzycznym w Warszawie). Przez szereg lat był również organistą w warszawskiej katedrze św. Jana. W gronie jego uczniów znajdujemy tak znakomite nazwiska, jak: B. Rutkowski, B. Szabelski czy K. Jurdziński.

Opublikowane po raz pierwszy w 1900 r. *Preludia organowe „Rok w pieśni Kościelnej”* op. 42 M. Surzyńskiego zostały obecnie wydane w krakowskiej oficynie Karmelitów Bosych w pięciu, poręcznych i przejrzysto zredagowanych zeszytach, ułożonych tematycznie według roku liturgicznego w następującym porządku: I — preludia osnute na pieśniach adwentowych (11 utworów); II — preludia kołędowe (13); III — preludia wykorzystujące melodie pieśni wielkopostnych (13); IV — preludia oparte na melodiach pieśni kościelnych: Wielkanoc, Zielone Świątki, uroczystość Trójcy Św. i Bożego Ciała (14); V — preludia maryjne (8).

Omawiane wydanie ukazało się w serii wydawnictw polskiej muzyki religijnej dla uczczenia kanonizacji św. Jadwigi Królowej w sześćsetną rocznicę jej śmierci.

Śpiewnik wawelski, cz. II: *Towarzyszenia organowe*, t. 1, z. 1–2, red. W. ZALEWSKI i in., Kraków: Wydaw. Św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej 1999 — 108, [2]; 236, [3] s.

Opracowane przez Archidiecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej Kurii Metropolitalnej w Krakowie oraz Archidiecezjalną Szkołę Organistowską w Krakowie

(red. W. Zalewski, M. Tuleja, W. Delimat, ks. R. Tyrąła) towarzyszenia organowe do pieśni zamieszczonych w *Śpiewniku wawelskim* stanowią miłenijny dar Kościoła krakowskiego dedykowany Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II. W *Słowie redakcyjnym* czytamy między innymi: „Druga, harmonizowana część *Śpiewnika wawelskiego* stanowi kontynuację części pierwszej, jednogłosowej, przeznaczonej dla wiernych gromadzących się w świątyniach. (...) Zamierzeniem autorów *śpiewnika* było opracować go w taki sposób, by był atrakcyjny zarówno dla organistów początkujących jak również i tych, którzy posiadli już szerokie umiejętności akompaniamentu liturgicznego. (...) Niniejsze opracowanie jest w zasadzie opracowaniem manualowym, jednakże w niektórych przygrywkach podano partie pedału do wykonania *ad libitum*” (z. 1, s. 7). Każdą pieśń rozpoczyna krótka, kilkutaktowa przygrywka, a dla szeregu pieśni podano dwie różne harmonizacje (także w różnych tonacjach). Autorami zamieszczonych opracowań są następujący organiści: W. Delimat, L. Dmytrzak, A. Guziak, M. Machura, J. Oliwa, F. Rączkowski, W. Siedlik, M. Tuleja, W. Zalewski. Zeszyt pierwszy zawiera pieśni na okres Adwentu (26) i Bożego Narodzenia (66), w drugim natomiast znajdują się pieśni wielkopostne (57), wielkanocne (17), na Wniebowstąpienie Pańskie (3) oraz do Ducha Świętego (9). Każdy dział pieśni poprzedzony jest krótkim wstępem charakteryzującym dany okres liturgiczny.